

Budgetunderlag 2026-2028 för Riksarkivet

Riksarkivet inkommer härmed med budgetunderlag för 2026-2028.

Beslut i detta ärende har fattats av riksarkivarie Karin Åström Iko efter föredragning av avdelningschefen Ulf Ållebrand. I ärendets slutliga handläggning har ekonomichefen Staffan Jonsson och kommunikationschefen Björn Orring deltagit.

Karin Åström Iko

Ulf Ållebrand

Sändlista:

Kulturdepartementet
Finansdepartementet
Riksdagens utredningstjänst
Riksrevisionen
Statskontoret
Ekonomistyrningsverket

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning	3
Utmaningar	4
Stärka Sveriges informationsförsörjning	5
Förslag avseende anslagstilldelningen	7
Översikt över verksamhetens finansiering	7
Översikt över förslag till ytterligare anslagstilldelning	8
Lokalförsörjning för långsiktigt säkrad arkivinformation	8
Säkra och effektivisera rätten att ta del av allmän handling	10
Utveckling av Nationella Arkivdatabasen	11
Med AI görs arkiven tillgängliga	12
Övriga ekonomiska underlag	13
Avgiftsbelagd verksamhet	13
Investeringar	14
Räntekontokredit	15
Låneram	15
Anslagskredit	16

Sammanfattning

Riksarkivet lämnar följande förslag för perioden 2026-2028.

- För ökade lokalkostnader begärs en långsiktig anslagsförstärkning. För 2026 begärs 85 miljoner kronor, 66 miljoner kronor för 2027 och 97 miljoner kronor för 2028.
- Riksarkivet önskar också en förändrad finansieringsmodell för arkivlokaler och hyllinredning så att de finansieras i sin helhet via eget anslag.
- För digitisering av fastighetsdata samt digitisering av ofta efterfrågat material begärs 20 miljoner kronor för 2027 och 20 miljoner för 2028.
- För att upprätthålla NADs funktionalitet och utveckla en bildvisningstjänst begärs 16 miljoner kronor årligen under 2026-2028.
- För att öka möjligheterna att med hjälp av AI öka tillgången till arkiv och effektivisera myndighetens och statsförvaltningens verksamhet begärs 10 miljoner årligen under 2026-2028.

I första hand är det prioriterat att myndigheten får förstärkning för de ökade lokalkostnaderna.

Inledning

Tillgång till information och arkivmaterial är en grundläggande rättighet i vårt demokratiska samhälle. Det är en förutsättning för öppenhet, rättssäkerhet och insyn. När man använder och bearbetar informationen i arkiven skapas ny kunskap och innovation. Tillgång till arkiven och kulturarvet ger möjlighet till delaktighet, sammanhang och perspektiv. Riksarkivets pågående arbete med digitalisering och AI bidrar starkt till en förbättrad tillgång till arkivmaterial för alla användare.

Riksarkivet spelar en central roll i landets informationsförsörjning genom att reglera, övervaka, bevara och tillhandahålla statsförvaltningens arkivinformation. Dessa arkiv är avsedda att användas för olika ändamål av allmänheten, forskare och entreprenörer. Många människor behöver också arkivinformation för att tillvarata sina rättigheter, till exempel vid fastighetsöverlåtelse eller arvskiften.

En av Riksarkivets viktigaste uppgifter är att säkerställa allmänhetens tillgång till allmänna handlingar. Det krävs därför särskilda resurser för att fortsätta digitalisera verksamheten och utveckla tjänster för att hantera och tillgängliggöra arkivinformation för allmänheten, myndigheter och andra organisationer. Riksarkivet strävar efter att så mycket av den information vi

digitaliserar ska vara fritt tillgänglig och nedladdningsbar. Detta bidrar till öppenhet och möjlighet för andra att t.ex. bygga tjänster på vår information.

Det är också viktigt med en moderniserad arkivlagstiftning som passar det digitaliserade samhället. Effektiv hantering av data inom staten säkerställer långsiktig tillgång till viktig information och ger medborgarna maximal nytta. Dessutom understryker det säkerhetspolitiska läget vikten av tillgång till samhällsviktig information, både i fredstid och vid eventuella kriser.

Utgångspunkten för de områden vi för fram i detta budgetunderlag är att kunna klara de utmaningar som finns för att säkra tillgången till samhällsviktig information.

Utmaningar

Riksarkivet har under ett antal år brottats med ekonomiska utmaningar med behov av en utökad anslagskredit vissa år. År 2020 redovisade Riksarkivet ett underskott på förvaltningsanslaget på 41 miljoner kronor. Under 2024 lyckades vi minska det till 3,5 miljoner kronor. Med tanke på en orolig omvärld och ett osäkert ekonomiskt läge är det svårt att förutse kostnader för el och övrig drift mer än att de kommer variera och troligtvis öka under de kommande åren. Lokalkostnader utgör idag närmare 30 procent av Riksarkivets totala kostnader. Med planerade investeringar i lokaler och nya förhyrningar kommer denna andel att öka ytterligare vilket kommer få en negativ påverkan på den löpande verksamheten.

De senaste åren har Riksarkivet behövt ompröva sin verksamhet på grund av de förväntade ökade kostnaderna för lokaler och system. För att möta dessa utmaningar har Riksarkivet redan genomfört åtgärder för att minska personalkostnaderna och blivit en organisation med färre anställda. Under 2024 har vi påbörjat en inbromsning av vår kostnadsutveckling. Bland annat har vi avslutat tidsbegränsade anställningar i stället för att förlänga dem, under december avslutades till exempel nio tidsbegränsade anställningar. Vi kommer inte heller ersättningsrekrytera när någon slutar annat än i undantagsfall. Dessutom beviljar myndigheten inte längre delpension. En översyn av vår närvaro i Östersund efter att lokalkontraktet där går ut har initierats.

Vi ser också över avgiftsnivåer och prissättning av våra tjänster för att öka intäkterna. Det är dock inte hållbart att finansiera ytterligare höjda lokalkostnader och kostnader för digitalisering och migrering genom att ytterligare minska personalstyrkan. En sådan åtgärd skulle försvåra för Riksarkivet att fullgöra sitt uppdrag.

Digitalisering, AI-utveckling, utveckling av NAD och ett ökat mottagande av elektroniska arkiv medför också ökade kostnader för digitalt bevarande, lagring och tillgängliggörande och vi ser att det kommer att finnas behov av ytterligare kapacitet och investeringar framöver.

För att Riksarkivet också ska kunna ta emot säkerhetsskyddsklassificerad elektronisk information krävs investeringar i lokaler och IT-system så att de uppfyller säkerhetsskyddslagstiftningen och Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd. Riksarkivet har en pågående dialog med Säkerhetspolisen om detta.

Stärka Sveriges informationsförsörjning

Beredskapsplanering och myndighetens roll inom totalförsvaret har med anledning av säkerhetsläget i omvärlden varit prioriterade under de senaste åren. Riksarkivet har en stor efterfrågan på stöd i frågor om beredskap för arkiv och genomför aktiviteter inom det området. Riksarkivet har dock inte möjlighet att avsätta tillräckliga resurser för att möta efterfrågan.

Riksarkivet har nyligen tagit fram en lägesbild där vi går igenom hur det ser ut med beredskapen inom arkivsektorn och vilka våra prioriterade frågor är i det fortsatta arbetet. Dessa är:

- **Nationella arkivdatabasen**

Den Nationella arkivdatabasen (NAD) är grunden i beredskapsarbetet för arkivsektorn som helhet. Kunskap om vilka arkivbestånd som finns, kommer i en kris vara centralt för att fatta strategiska beslut. Mer om NAD under avsnitt *Utveckling av Nationella Arkivdatabasen*.

- **Samhällsviktig information**

Samhällsviktig information är sådan information som är nödvändig för att upprätthålla eller säkerställa samhällets grundläggande funktioner. I händelse av höjd beredskap eller allvarliga kriser är tillgång till samhällsviktig information helt central. Betydande delar av välfärden och andra för samhället viktiga och grundläggande funktioner bedrivs idag av många olika aktörer, varav flera är enskilda. I dessa fall gäller inte arkivlagen och det ställs inte krav på långsiktigt bevarande. Det gör att det inte är helt enkelt att säkerställa att information som är samhällsviktig bevaras, framför allt inte i ett längre perspektiv.

Riksarkivet har uppmärksammat denna fråga under lång tid. Under 2024 fick vi ett uppdrag av regeringen att identifiera information som är att betrakta som samhällsviktig och därmed särskilt skyddsvärd och viktig att bevara. Riksarkivet har också lämnat förslag på vilka beredskapsåtgärder vi anser vara nödvändiga för att skydda uppgifterna och säkerställa att de kan bevaras långsiktigt.

- **Digitalisering för tillgång och beredskap**

Sverige måste också ha en strategi för att digitalt säkra samhällsviktig information och skapa redundans. Nästa stora steg är därför att digitalisera handlingar med samhällsviktig information för att säkra bevarande och tillgänglighet. Riksarkivet har ett pågående uppdrag från regeringen att digitalisera viktiga fastighetshandlingar med samhällsviktig information. Det bör följas av fortsatta satsningar. Mer om digitalisering under avsnitt *Säkra och effektivisera rätten att ta del av allmän handling*.

- **Evakuering vid kris eller krig**

Evakuering är inte en generell åtgärd vid kris eller krig. Men allvarliga händelser som översvämningar, brand eller andra naturkatastrofer kan leda till att arkivlokaler skadas eller förstörs så att det inte längre är möjligt att använda dem. I ett sådant läge blir en mer eller mindre akut evakuering nödvändig.

Det saknas idag evakueringslokaler som kan användas om det blir nödvändigt att utrymma eller undanföra arkiv, antingen från någon av Riksarkivets depåer eller från förvaring hos annan myndighet. Ett antal stora myndigheter har omfattande bestånd av arkiv i egna depåer. Drabbas någon av dem av brand eller vattensador behöver evakueringslokaler finnas tillgängliga. Riksarkivet kan i en sådan situation ge råd och praktisk hjälp för att rädda arkivhandlingar som blivit skadade. En beredskapsåtgärd för att kunna rädda och skydda arkiv vore därför att Riksarkivet fick uppdrag och finansiering för sådana lokaler. Riksarkivet skulle kunna avsätta utrymme för detta i våra nya lokaler i Härnösand motsvarande en hyreskostnad på omkring 10 miljoner kronor.

Resursbehov för roll inom beredskapsstrukturen

Riksarkivet har i regleringsbrevet för 2025 fått i uppdrag att med utgångspunkt i en översiktlig inventering av samhällsviktig och skyddsvärd information redovisa eventuella identifierade hinder och centrala behov av åtgärder för att skydda och bevara samhällsviktig information.

Redovisningen ska innehålla en redogörelse för ett eventuellt behov av en utpekad roll för Riksarkivet inom beredskapsstrukturen för civilt försvar och krigsberedskap och skälen för detta. Uppdraget avseende en potentiell roll inom beredskapsstrukturen ska delredovisas senast 1 april 2025. Riksarkivet har nu gjort en bedömning av resursbehovet om vi skulle få en utpekad roll och uppskattar det årliga resursbehovet till 6 miljoner kronor.

Förslag avseende anslagstilldelningen

Översikt över verksamhetens finansiering

Nedanstående tabell utgår från befintliga beslut om verksamheten. Tillkommande förslag om anslagsförstärkning presenteras i en separat tabell. Beloppen är satta i 2025 års prisnivå.

(tkr)	2024 Utfall	2025 Prognos	2026 Beräkn	2027 Beräkn	2028 Beräkn
Anslag					
Uo 17, anslag 6:1, ap 1 (förvaltningsanslag)	487 221	510 000	510 000	490 000	490 000
Uo 17, anslag 1:4, ap 9 (FoU-anslag)	10 776	11 000	11 000	11 000	11 000
Uo 17, anslag 1:6, ap 5 (regional arkivverksamhet)	563	500	500	500	500
Avgiftsintäkter som disponeras					
Avgifter med full kostnadstäckning	40 968	42 500	43 000	43 000	43 000
Övrig avgiftsbelagd verksamhet	50 944	59 000	60 000	60 000	60 000
Avgifter enligt 4§ AvgF	4 445	5 000	5 000	5 000	5 000
Övriga intäkter som disponeras					
Bidrag	8 176	9 000	10 000	10 000	10 000
Finansiella intäkter	1 289	800	0	0	0
SUMMA	604 382	637 800	639 500	619 500	619 500

I kommande avsnitt presenteras Riksarkivets förslag till ytterligare anslagstilldelning. Förslagen sammanfattas i nedanstående tabell.

Höjd anslagstilldelning på grund av ökade kostnader för nya lokaler i Härnösand och Göteborg är att betrakta som nödvändig. Myndigheten har ingen möjlighet att finansiera dessa genom ytterligare minskade personalkostnader.

Översikt över förslag till ytterligare anslagstilldelning

(tkr)	2026	2027	2028
Ökade kostnader pga nya lokaler			
Ökade lokalkostnader tillfälligt i Härnösand pga dubbla hyror under flyttperioden	15 000	-	-
Ökade lokalkostnader tillfälligt i Göteborg pga dubbla hyror under flyttperioden	-	6 000	19 000
Ökade lokalkostnader permanent i Härnösand pga nya lokaler	45 000	45 000	45 000
Ökade kostnader tillfälligt för flytt till nya lokaler samt återställning av arkivlokaler	15 000	-	15 000
Ökade avskrivnings- och räntekostnader för arkivinredning i nya lokaler	6 000	10 000	12 000
Ökade avskrivnings- och räntekostnader för övriga investeringar i nya lokaler	4 000	5 000	6 000
Delsumma ökade kostnader pga nya lokaler	85 000	66 000	97 000
Digitalisering, NAD och AI			
Digitalisering av fastighetshandlingar	-	10 000	-
Digitalisering av eget arkivmaterial	-	10 000	20 000
Nationell arkivdatabas NAD, basfunktionalitet	8 000	8 000	8 000
Nationell arkivdatabas NAD, utveckling av bildvisningstjänst	8 000	8 000	8 000
Öka tillgången till arkiv med hjälp av AI	10 000	10 000	10 000
Delsumma digitalisering, NAD och AI	26 000	46 000	46 000
Beredskap och säkerhet			
Ökade kostnader för Riksarkivet som beredskapsmyndighet	6 000	6 000	6 000

Lokalförsörjning för långsiktigt säkrad arkivinformation

Riksarkivet har en viktig uppgift att säkra arkivinformation på lång sikt, och för detta behöver vi lämpliga lokaler. Vi strävar efter att ha lokaler som är skalbara, tillgängliga och säkra både fysiskt och digitalt. Det är också viktigt att våra lokaler är hållbara och energieffektiva. För att effektivisera vårt arbete letar vi efter kostnadseffektiva lösningar, vilket kan innebära att vi samlar våra verksamheter på färre platser och om möjligt samlokaliseras. Eftersom mängden arkivmaterial ökar, både analogt och digitalt, behöver vi också investera i nya lokaler och teknisk infrastruktur, som datahallar. Vi har de senaste 15 åren arbetat aktivt med att förbättra våra lokaler och när de nya lokalerna är klara i Härnösand och Göteborg kommer behovet att vara tillgodosett för överskådlig tid.

Statsförvaltningen har även behov av lokaler som kan användas för att skydda arkiv vid krissituationer som till exempel klimatförändringar eller terrorattacker.

För närvarande förvarar vi arkiv på nio orter med ett 25-tal hyresavtal och närmare 30 procent av myndighetens anslag går idag till lokalkostnader. Det är också viktigt för vår verksamhet att ha stabila och långsiktiga hyreskontrakt. En majoritet av de fastigheter som Riksarkivet hyr ägs av privata fastighetsägare. De senaste åren har flera fastigheter sålts och fått nya privata ägare. Vår erfarenhet är att detta kan vara problematiskt ur säkerhets- och säkerhetsskyddssynpunkt eftersom myndigheten vid ett ägarbyte inte själv kan påverka vem som tar över fastigheten eller hur ägandet är utformat.

Ny finansieringsmodell för lokaler

För att kunna planera och finansiera våra arkivlokaler på ett hållbart sätt behöver vi en fungerande finansieringsmodell. Idag står Riksarkivet för samtliga kostnader – lokaler, arkivhyllor samt drift – så snart en ny lokal tas i bruk. Men det är först på sikt som avgifter som bidrar till finansieringen kommer från myndigheter som betalar för arkivleveranser. Våra lokalkostnader uppgår idag till omkring 175 miljoner kronor medan avgifter från myndigheter uppgår endast till omkring 40 miljoner kronor. Vårt förvaltningsanslag är inte konstruerat för att finansiera för statsförvaltningen nödvändiga nybyggnationer.

Vi föreslår därför en ny finansieringsmodell där Riksarkivet får ett särskilt anslag för att täcka kostnaderna för arkivlokaler och hyllinredning. Detta skulle säkerställa tillgången till lokaler och underlätta för myndigheter att överlämna sina arkiv. En stabil finansiering skulle bidra till att säkra tillgången till arkivinFORMATION på lång sikt och effektivisera arkivhanteringen för staten. Det skulle också göra det lättare för myndigheterna att överlämna sina arkiv, då de ekonomiska hindren minskar.

Nybyggnationer

I Härnösand samarbetar vi med Skatteverket för att få till nya arkivlokaler. Detta kommer att ge statsförvaltningen en kostnadseffektiv och hållbar lösning för att säkra samhällsviktig information på lång sikt. Byggnationen pågår enligt plan och vi kommer flytta in under hösten 2025. Under övergångsperioden kommer kostnaderna att öka på grund av dubbla hyror, flyttförberedelser, själva flytten samt återställande av de lokaler vi lämnar. När projekten är klara förväntar vi oss att kostnaderna stabiliseras men på en högre nivå än idag.

Riksarkivet i Göteborg har arkivlokaler som måste avvecklas på grund av allvarliga brister i lokalerna som inte kan åtgärdas. Efter flera års sökande projekteras nu en lokal med byggstart sensommaren 2026 och med förväntat tillträde under hösten 2027. Detta innebär att vår verksamhet i Göteborg kommer att koncentreras och antalet hyrda kvadratmeter minskar. Det finns fördelar med den nya lokalen, som förbättrad arbetsmiljö och hållbarhet,

men det finns också utmaningar med att anpassa befintliga hyreskontrakt till den nya tidsplanen, vilket sannolikt kommer att innebära dubbla hyror under en begränsad tid. Dessutom måste vi hantera en stor flytt av arkivhandlingar under upp till ett år.

Med dessa investeringar i moderna, säkra och ändamålsenliga lokaler får Riksarkivet bra förutsättningar att säkra arkivinformaton på lång sikt.

Säkra och effektivisera rätten att ta del av allmän handling

Digitalisering av fastighetshandlingar och ofta efterfrågat material

För att möta de krav som följer av digitaliseringen i samhället måste digital tillgänglighet till arkivinformaton öka. Riksarkivet bedömer att sju procent av allt analogt material som Riksarkivet förvarar är digitiserat. Det finns därför ett stort behov att öka takten av digitiseringen av de mest efterfrågade arkivbestånden.

Digitisering av analog information ökar tillgängligheten till arkiv men är också en metod för att skydda arkiv från skador och informationsförluster. Riksarkivet ser att digitisering är en effektiv och central metod för undanförel av särskilt samhällsviktig information i en tid av ökad beredskap och ökade hot från omvärlden. En ökad tillgänglighet bidrar även till att uppfylla de arkivpolitiska målen och de globala målen i Agenda 2030.

Riksarkivet ska enligt sin instruktion tillhandahålla en extern tjänst för digitisering av kulturarvsmaterial. Att staten via Riksarkivet har en säker och snabb möjlighet till att digitisera information har stor samhällsnytta. Tjänsten finansieras genom intäkter från uppdrag. Om Riksarkivet fortsatt ska tillhandahålla en sådan extern tjänst krävs en förändrad finansieringsmodell. Riksarkivet har inga marginaler för att fortsätta att ta en sådan stor ekonomisk risk. Det krävs antingen en annan finansieringsmodell eller att verksamheten överförs till en annan huvudman.

Riksarkivet har beviljats 20 miljoner kronor per år för perioden 2024–2026 i 2024 års statsbudget för att digitisera handlingar från inskrivningsmyndigheterna samt utveckla digitala handläggningsprocesser för förfrågningar kopplade till detta arkivbestånd. Arbetet sker i nära samarbete med Lantmäteriet och leder till en smidigare och snabbare handläggning av fastighetsärenden.

Sedan projektstarten har Riksarkivet successivt kunnat dra nytta av de digitaliserade handlingarna, och idag finns cirka sex miljoner handlingar sökbara och tillgängliga digitalt. Beståndet är dock mycket omfattande och merparten av förfrågningarna, som uppgår till över 20 000 per år, hanteras fortfarande via analoga handlingar. Arkivmaterialet omfattar cirka två hyllmil, varav inskrivningsakterna som digitiseras omfattar ca 0,8 hyllmil. Genom en fullständig digitalisering av inskrivningsakterna förenklas tillgången till fastighetsdata och handläggningstiden för de ärendena kan kortas med mer än hälften. För att uppnå detta bedriver Riksarkivet för

närvarande ett intensivt arbete, men trots den stora satsningen beräknas projektet behöva ytterligare tid för att slutföras fullt ut. Riksarkivet gör därför bedömningen att ytterligare 10 miljoner kronor krävs för 2027, i syfte att säkerställa att hela aktbeståndet från åren 1971–2008 är digitaliserat och att de nya digitala processerna är fullt genomförda vid projektets slut. Medlen skulle i huvudsak gå till kostnader för transporter, förberedelser och digitalisering av akterna.

Riksarkivet ser även framöver stora behov av finansiering för fortsätta storskalig digitalisering i samma takt för att effektivisera handläggningen och öka tillgängligheten till eget arkivmaterial som är ofta efterfrågat, t.ex. inskrivningshandlingar före 1971, bouppteckningar 1960-1971 och fordonshandlingar 1972-1994 från mikrofilm. I vår återrapportering till regeringen om samhällsviktig information lyfte vi olika områden som är angelägna. Om inte Riksarkivet får finansiella tillskott finns ingen möjlighet att förverkliga detta. För att kunna fortsätta i samma takt är behovet 20 mnkr årligen. Vi har dock kapacitet för betydligt mer om finansiering finns.

Utveckling av Nationella Arkivdatabasen

Nationella arkivdatabasen (NAD) är en gemensam sökingång som Riksarkivet tillhandahåller och som erbjuder information om innehållet i arkiv från offentliga och enskilda institutioner. NAD syftar främst till att tillgodose det allmännas behov av åtkomst till autentisk arkivinformation och ger tillgång till öppen metadata och digitiserade arkivhandlingar för nedladdning, analys och annat vidareutnyttjande. NAD fungerar även som en aggregator till Archives Portal Europe (APE), som är en sökingång till arkiv i och om Europa. APE genererar i sin tur data till Europeana, en portal som visar kulturarvsmaterial från tusentals europeiska institutioner.

Regeringen har i en välkommen uppdatering (december 2024) av vår instruktion fört in att vi har i uppdrag att tillhandahålla och förvalta NAD.

Det är därför av stor betydelse att Riksarkivet kan upprätthålla och utveckla NAD med nya tjänster för att främja datadriven forskning och innovation. Riksarkivet saknar idag kapacitet för detta. För att upprätthålla NAD:s basfunktionalitet och kontinuerligt tillföra ny information bedömer Riksarkivet därför att 8 miljoner kronor behövs i förstärkning av det årliga anslaget. Detta skulle också bidra till att möta EU-kommissionens rekommendation (2021/1970) om ett gemensamt europeiskt dataområde för kulturarv. Det finns vidare en stor efterfrågan bland andra institutioner att kunna publicera digital arkivinformation och Riksarkivet bedömer att 8 miljoner kronor behövs årligen för att utveckla exempelvis en bildvisningstjänst.

NAD är stor av betydelse ur ett nationellt beredskapsperspektiv eftersom information om arkiven och deras innehåll utgör en förutsättning för Riksarkivets och arkivsektorns förmåga att fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret. Under kris och krig krävs NAD för att upprätthålla verksamheternas samhällsfunktioner och en robust säkerhetsnivå är nödvändig för att informationen ska kunna hållas tillgänglig och inte förstöras av en angripare. NAD behövs också efter kriser och krig, då det skulle vara svårt att återuppbygga samhället utan vetskap om vilka arkiv som har funnits och deras innehåll.

NAD utgör också en viktig del av den svenska forskningsinfrastrukturen. Forskare som använder arkivmaterial ges genom NAD en gemensam sökingång till information om arkiv i Riksarkivet, kommun- och regionarkiv, näringslivsarkiv, folkrörelse- och föreningsarkiv, bibliotek, museer, med flera. I NAD finns metadata för över 250 000 arkiv omfattande ca 12,5 miljoner volymer från medeltiden fram tills idag. Endast inom Riksarkivet handlar detta om 76 hyllmil analogt inbundet arkivmaterial, flera miljoner kartor och ritningar och därtill en ständigt ökande mängd digitala handlingar som är ”born digital” eller är analoga handlingar som överförs till digitalt format. Samtliga arkiv är registrerade på övergripande nivå. Omkring 85 procent är även förtecknade och sökbara på volymnivå eller motsvarande nivå. Enbart mängden digitiserade handlingar uppgår i dagsläget till 230 miljoner bildfiler med tillhörande metadata, och är den största digitala samlingen av sitt slag i Norden.

Med ett innehåll som spänner över allt från den centrala statsförvaltningens arkiv från medeltiden och framåt, till enskilda arkiv knutna till personer, föreningar och näringsliv finns en stor potential för att modern teknik ställa helt nya forskningsfrågor som berör hela samhällsutvecklingen, civilsamhället, byråkratin och enskilda människors liv och leverne.

Med AI görs arkiven tillgängliga

Riksarkivet är ledande inom AI-utveckling tack vare ett fokuserat arbete. Med tillgång till stora mängder autentisk data kan Riksarkivet träna en svensk AI som inte är beroende av internationella aktörer. Vårt arbete med AI bör ses som en investering som leder till ökad effektivitet för staten och mer nytta för användare, forskare och samhället i stort.

Vi har under senare år utvecklat en för Sverige unik förmåga vad gäller AI-baserad transkription av äldre handskrivna texter. Resultatet av utvecklingen är under integration i NAD och fortsatta insatser skulle under kunna möjliggöra radikalt förbättrade sökmöjligheter för användarna i denna och andra söktjänster. Riksarkivet vill också utöka sitt arbete med AI-baserad tolkning av arkivhandlingar till att omfatta visuellt arkivmaterial som fotografier och kartor.

Myndigheten ser också goda möjligheter till att använda AI-utveckling för att öka myndighetens effektivitet genom automatisering av manuella processer inom exempelvis arkivregistrering och besvara förfrågningar.

Den AI-utveckling som genomförs vid myndigheten är också fritt tillgänglig för andra myndigheter, så att de i sin tur kan få bättre kunskapsunderlag och effektivisera sina verksamheter. En satsning på AI-utveckling vid Riksarkivet kan därmed bidra till hållbar utveckling och ett bättre resursutnyttjande i staten som helhet. Riksarkivet har dock inte möjlighet att med nuvarande anslag finansiera den investering i AI-utveckling som är önskvärd. Myndigheten begär därför 10 miljoner kronor årligen till detta.

Övriga ekonomiska underlag

Avgiftsbelagd verksamhet

Avgiftsbelagd verksamhet med krav på full kostnadstäckning

Den avgiftsbelagda verksamhet där det ekonomiska målet är full kostnadstäckning uppvisade ett underskott om -2,5 mkr under 2024. Merparten är hänförligt till avgiftsområdet digitaliseringstjänster som har ett underskott 2024 om -1,9 mkr och ett balanserat underskott om -9,5 mkr. Det ackumulerade underskottet uppgår därmed till 33 procent av verksamhetens omsättning. Vi har under ett flertal år haft svårt att nå ekonomisk balans inom området digitaliseringstjänster. Under året har vi därför höjt priset för tjänsterna, något som väntas få full effekt under 2025. Vi bedömer att avgiftsområdet kan nå full kostnadstäckning 2025. Det balanserade underskottet kommer dock att ta ett flertal år att återställa, om det ens är möjligt.

Avgiftsområdena Heraldisk uppdragsverksamhet och Stöd till arkivbildare är av liten omfattning och beräknas även fortsatt täcka sina kostnader. Då de är av marginell omfattning skulle de med fördel kunna ingå i Övrig uppdragsverksamhet.

Uthyrning av lokaler till Skatteverket är ett nytt avgiftsområde från 2025. Det påbörjas 1 oktober 2025 i och med att Skatteverket kommer att hyra nybyggda lokaler av Riksarkivet i Härnösand.

Övrig uppdragsverksamhet omfattar bland annat släktutredningar och konsulttjänster åt myndigheter. Den uppvisar ett visst underskott 2024 framför allt på grund av för låga avgifter, något som har åtgärdats 2025.

Avgiftsbelagd verksamhet utan krav på full kostnadstäckning

För vissa intäkter är det ekonomiska målet upp till full kostnadstäckning, dvs priset kan motsvara full kostnadstäckning men kan även vara lägre. Merparten av dessa intäkter avser mottagande och bevarande av arkiv, såväl

statliga som enskilda. De uppgår drygt 45 mkr och beräknas öka successivt kommande år, både på grund av ökade leveranser och på grund av avgiftshöjningar.

Investeringar

Riksarkivet har enbart verksamhetsinvesteringar. Myndigheten kommer att ha ett stort investeringsbehov i arkivhyllor 2025 och 2026 på grund av nya lokaler i Härnösand, samt 2027 på grund av nya lokaler i Göteborg. Utöver detta tillkommer investeringar i övrig inredning och utrustning i de nya lokalerna i både Härnösand och Göteborg. Dessutom sker löpande ersättningsinvesteringar i verksamheten.

Verksamhetsinvesteringar (tkr)	2024	2025	2026	2027	2028
	Utfall	Prognos	Beräkn	Beräkn	Beräkn
Immateriella anläggningstillgångar	2 730	2 000	1 000	1 000	1 000
Maskiner, inventarier, installationer mm	32 859	60 000	110 000	130 000	50 000
Summa verksamhetsinvesteringar	35 589	62 000	111 000	131 000	51 000
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret	35 589	62 000	111 000	131 000	51 000

I nedanstående tabell lämnas särskild information om verksamhetsinvesteringar större än 20 mkr.

Särskild information om verksamhetsinvesteringar (tkr)	Totalt	2025	2026	2027	2028
		Prognos	Beräkn	Beräkn	Beräkn
Objekt					
Arkivinredning till nya lokaler i Härnösand	120 000	45 000	75 000	0	0
Arkivinredning till nya lokaler i Göteborg	85 000	0	0	85 000	
Summa utgifter för investeringar	205 000	45 000	75 000	85 000	0
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret	205 000	45 000	75 000	85 000	0
Varav investeringar i anläggningstillgångar					
Maskiner och inventarier	205 000	45 000	75 000	85 000	0
Summa investeringar	205 000	45 000	75 000	85 000	0

Räntekontokredit

För närvarande har Riksarkivet en räntekontokredit på 90 mkr. För att hantera den tillfälliga likviditetseffekten av planerade investeringar behöver krediten utökas med ca 100 mkr. Det innebär en räntekontokredit om 190 mkr.

Riksarkivet föreslår i första hand höjt anslag för att täcka de ökade kostnaderna för nya lokaler i Härnösand och Göteborg. Om myndigheten inte skulle få ytterligare anslag för att täcka de ökade kostnaderna behöver myndigheten dessutom en utökad kontokredit med 85 mkr 2026 och ytterligare 65 mkr 2027.

Sammantaget innebär detta ett behov av en kontokredit på 275 mkr 2026 och 340 mkr 2027.

Räntekontokredit (tkr)	2024	2025	2026
	Utfall	Prognos	Beräkn
Maximalt utnyttjad räntekontokredit under året	50 453	90 000	250 000
Minsta behållning på räntekontot under året	-	-	-
Behållning på räntekonto i RGK	-	-	-
Räntekontokredit i RGK på balansdagen	35 502	80 000	170 000
Beslutad/föreslagen räntekontokredit	90 000	90 000	275 000

Låneram

För närvarande har Riksarkivet en låneram på 200 mkr. På grund av kommande investeringar har Riksarkivet behov av en högre låneram. Behovet är 260 mkr 2026 och 360 mkr 2027.

Låneram och räntor för verksamhets- investeringar (tkr)	2024	2025	2026	2027	2028
	Utfall	Prognos	Beräkn	Beräkn	Beräkn
IB lån i Riksgäldskontoret	98 576	107 918	144 000	226 000	325 000
Nyupplåning	35 131	62 000	111 000	131 000	40 000
Amorteringar	-25 789	-25 918	-29 000	-32 000	-35 000
UB lån i Riksgäldskontoret	107 918	144 000	226 000	325 000	330 000
Beslutad/föreslagen låneram	163 000	200 000	260 000	360 000	360 000
Ränteutgifter	3 601	2 500	5 500	8 000	10 000
Finansiering av räntor och avskrivningar					
Uo 17, anslag 6:1	29 390	28 418	34 500	40 000	45 000

Anslagskredit

Riksskivet föreslår i första hand ytterligare anslagsmedel för att täcka de ökade kostnaderna för nya lokaler i Härnösand och Göteborg. I så fall räcker nuvarande nivå på anslagskredit, dvs 3% vilket motsvarar ca 15 mkr.

Om Riksskivet inte skulle få ytterligare anslag för att täcka ökade kostnader för nya lokaler behöver myndigheten i stället utnyttja anslagskrediten permanent, då det inte är möjligt att minska övriga kostnader för att kompensera för detta. Behovet av anslagskredit är i så fall 100 mkr 2026 och 165 mkr 2027.